

> Uit je isolement met een signaalhond!

Reader's Digest

SPECIALE ADVERTENTIEBIJLAGE

5

Hoortips

Corrie is al
18 jaar doof:
'Stilte is relatief'

**HEB UW
OREN LIEF**

Openhartig:
Wibi Soerjadi over
zijn gehoorverlies

Beeldreportage: Zó hightech zijn hoortoestellen

HOORSPECIAL

6

‘Ik speel soms tot ’s morgens vroeg’

Wibi Soerjadi werd in 2009 getroffen door een aandoening aan beide gehoorzenuwen. Zijn wereld wankelde. ‘Ik heb nog steeds nachtmerries.’

‘Gehoorscherming moet cool worden’

Aan tafel met de directie van de NVVS en de Nationale Hoorstichting. Op het menu? Vijf actuele hoorthema’s.

12

20

De toekomst van CI

Johan Frijs, kno-arts in het LUMC, is voorzichtig positief over de combinatie van akoestische en elektrische stimulatie door een Cochlear Implantaat.

22 Hightech hoortoestellen

Over de vloer bij Veenhuis Medical Audio. Een beeldreportage.

30 Fijner leven met een signaalhond

Veel doven en slechthorenden vrezen het isolement. Een signaalhond geeft hen de gelegenheid om eenzaamheid te voorkomen.

34

Jetske reageerde nergens op

Het meisje was amper 1 jaar oud toen bleek dat ze zeer slechthorend was. Dankzij vroeg ingrijpen volgt ze nu, 7 jaar oud, regulier onderwijs.

En verder...

18 ‘Kan die herrie uit?!’
Corrie Tijsseling is doof. Maar stil is het nooit geworden...

28 Hoorcollege van dr. Mylanus
Kno-arts Emmanuel Mylanus bespreekt de meest voorkomende oorzaken van gehoorschade en wat je eraan kunt doen.

- 3 Column
- 20 We bellen!
- 15 Drie vragen aan Willeke Alberti
- 33 Drie vragen aan Reinier van den Berg
- 37 Vijf hoortips

In de voorste gelederen

Wanneer geef je toe dat je een hoortoestel nodig hebt? Niet snel, blijkt uit onderzoek. De meeste mensen wachten bijna tien jaar voordat ze schoorvoetend de gang naar de hoorspecialist maken. Ondertussen missen we het vrolijke gekwetter van vogels in de tuin en lachen we op een feestje liever mee om een grap dan dat we toegeven dat we de clou hebben gemist.

Zonde eigenlijk. Al die jaren waarin er van alles langs je heen gaat – vaak onnodig. Op het gebied van oorheelkunde loopt Nederland namelijk mee in de voorste gelederen. Deskundige kno-artsen kunnen allerlei vormen van slechthorendheid chirurgisch verhelpen. En bij geregistreerde audiciens bent u er van verzekerd dat u aan een passend hoortoestel wordt geholpen. Het is werkelijk een verademing als u gesprekken weer moeiteloos kunt volgen en wordt verrast door geluiden die u misschien al tijden niet meer hoorde. Er gaat vaak letterlijk een wereld voor u open.

In deze hoorspecial leest u over de laatste snuffjes op het gebied van hoorhulpmiddelen, actuele maatschappelijke hoorthema’s, praktische tips en ervaringen van hoortoestelgebruikers. Ook vertellen bekende landgenoten wat het gehoor voor hen betekent. Laat u erdoor inspireren. Wat houdt u immers tegen weer volop te genieten van de geluiden om u heen? Overwin de gêne. Moderne hoortoestellen zijn zo klein dat ze nog nauwelijks in het oog springen. Daar hoeft u het in elk geval niet voor te laten.

Piet Bontje
Advertising Salesmanager Benelux

Reageren?
advertisingnl@ReadersDigest.nl

‘Ik speel soms tot ’s morgens vroeg’

C. BECHSTEIN

Concertpianist Wibi Soerjadi werd in maart 2009 getroffen door acuut perceptief gehoorverlies. Zijn grootste passie – de muziek – leek hem te worden ontnomen. Gelukkig volgde herstel. ‘Ik waardeer mijn gehoor nu meer dan ooit.’

Het overviel hem als een regenbui in het voorjaar: uit het niets, pats, zat z'n linkeroor dicht. Thuis op Landgoed Wulperhorst in Zeist sloeg de schrik Soerjadi om het hart. Wat was er met zijn gehoor aan de hand? In allerijl werd een afspraak gemaakt in het ziekenhuis voor onderzoek. De diagnose die volgde, klonk onheilspellend. Wibi leed aan *idiopathic sudden sensorineural hearing loss*, ook wel *sudden deafness* genoemd.

Een aangetaste gehoorzenuw zorgde ervoor dat de trilhaartjes in het oor de lage tonen niet goed doorgaven aan de hersenen. 'Tonen klonken onzuiver en vervormd,' vertelt Soerjadi. 'Als ik een C speelde, hoorde ik een B. Ik was ineens m'n referentiekader kwijt. Het was vreselijk.'

Op de rem

Soerjadi kreeg medicatie en een dwingend dokersadvies: absolute rust. Het was het beste als hij zich zo weinig mogelijk zou inspannen. Dat betekende alle concerten afzeggen, geen fysieke belasting, geen vermoeiende mediacontacten. Hij moest bovenop de rem gaan staan. Tot overmaat

van ramp kreeg Soerjadi een week later ook last van z'n rechteroor. De andere gehoorzenuw bleek eveneens te zijn beschadigd. Wibi's wereld leek in te storten. Hij deed een vergeefse poging om nog een salonconcert bij hem thuis te geven, maar

'Als ik een C speelde, hoorde ik een B. Ik was m'n referentiekader kwijt.'

na vijf minuten stapte hij achter z'n vleugel vandaan en verliet emotioneel de ruimte. Het ging niet meer.

Frustraties

Er volgde een loodzware periode met veel onzekerheid en frustraties. 'Lange tijd waren er nauwelijks tekenen van herstel,' vertelt Soerjadi. 'Ik was bang dat het niet meer goed zou komen, dat m'n gehoor niet voldoende zou herstellen om weer te kunnen spelen. En dus was niks meer leuk, niks was meer mooi, niks deed er meer toe. Op die momenten realiseerde ik me pas hoe belangrijk muziek voor me is.'

De vleugels in huis – vier in totaal – raakte hij nauwelijks

nog aan. Er was angst voor de confrontatie met de geluiden, vrees om te moeten vaststellen wat hij al wist: dat ze niet meer zo klonken als vroeger. 'Het was verschrikkelijk om te spelen en naar muziek te luisteren. En het gekke is, vroeger dacht ik

altijd: de mooiste muziek zit in je hoofd, maar nu merkte ik dat je het toch fysiek wil meemaken. Het is zoiets als fantaseren over het beleven van avonturen. Leuk, maar het is niet hetzelfde als het werkelijk ondergaan.'

Paardrijden

Soerjadi zocht afleiding en vond die in het paardrijden. Het werd een uitvlucht die hem rust gaf en het gemis van de muziek tijdelijk naar de achtergrond verdreef. Ook componeerde hij veel waardoor hij in zijn hoofd toch met muziek bezig kon zijn. Het voorkwam dat hij depressief raakte. Hij wilde voorkomen dat hij in een neerwaartse spiraal terechtkwam. Hij moest

blijven hopen dat er een dag zou aanbreken waarop hij voorzichtig kon vaststellen dat geluiden weer zuiverder werden en noten weer neigden naar de volle klanken van weleer.

Rentree

Op een grijze dag in februari

van dit jaar durft hij vanuit een van de comfortabele sofa's in zijn riante woonkamer vast te stellen dat z'n gehoor weer vrijwel op het oude niveau is. Hij roemt de artsen die hem hebben behandeld en de juiste beslissingen hebben genomen. 'Het had ook heel

anders kunnen aflopen,' zegt hij veelbetekenend. Op vrijdag 29 mei 2009 maakte Soerjadi zijn rentree in Het Concertgebouw in Amsterdam. In de maanden die volgden, merkte hij hoe tonen langzaam aan hun oude kleur kregen. Het herstel van zijn gehoor had ingezet en Wibi organiseerde in zijn enthousiasme een groot aantal try-outconcerten op zijn landgoed. Als opmaat voor het jaarlijkse kerstrecital in het Concertgebouw werd er tot diep in de nacht met volle overgave gerepeteerd. 'Ik moest wedstrijdritme opdoen, de concertdruk gaan voelen. Ik moest weer opbouwen.'

Nachtmerries

Het kerstgala werd een groot succes. 'Het was het eerste concert waarover ik weer echt tevreden was. Gevoelsmatig was ik helemaal terug. En dat gevoel was lang weggeweest. Technisch zit het wel goed, het spelen is zelfs makkelijker geworden, omdat ik een tijd met ballast heb gespeeld. Ik heb nu veel meer overzicht over de toetsen.' Maar de zorgeloosheid waarmee hij kon spelen, was minder geworden. Want

ergens in z'n hoofd had zich de angst genesteld voor een terugval. 'Bij concerten overvalt het me tegenwoordig net voordat ik begin. Het is maar heel even, een fractie van een seconde. Dan schiet het door m'n hoofd: als de vleugel maar niet raar klinkt.'

Ook 's nachts in z'n slaap achtervolgt dat schrikbeeld hem bij tijd en wijlen. 'Ik heb soms nachtmerries waarin ik droom dat de problemen weer terug zijn. Als ik wakker word, ga ik achter m'n vleugel zitten en begin ik te spelen. Dan speel ik door tot de ochtend, omdat ik niet wil dat de geluiden verdwijnen. Want misschien zijn ze straks weer weg.'

De oorzaak van Soerjadi's gehoorproblemen is nooit helemaal duidelijk geworden. Artsen denken aan een virus. 'Overmatige blootstelling aan muziek is in elk geval niet de reden geweest,' zegt hij glimlachend. 'Dat was een grote opluchting.'

Nu de fijnzinnigheid van z'n gehoor weer grenst aan de scherpte van weleer, is er een hernieuwde waardering voor het gehoor en de geluiden om hem heen. 'Ik ben geluiden veel meer op waarde gaan schatten: stemmen, combinaties van tonen, het "uitklinken" van tonen. Muziek is onzichtbaar, maar tegelijkertijd het meest tastbare wat er is. Tonen kunnen zo mooi en

vol klinken. Het is geweldig dat ik ze weer zuiver kan waarnemen.' ■

Bezoek voor meer informatie over Wibi Soerjadi en zijn aankomende concerten www.soorjadi.com

Over Wibi

Wibi Soerjadi werd in 1970 geboren in Leiden. Op z'n elfde begon hij met pianospelen. Op 16-jarige leeftijd werd hij als jongste student toegelaten tot het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. In 1990 deed hij vervroegd examen. Hij behaalde het hoogst haalbare resultaat: een tien met onderscheiding. Soerjadi gaf over de hele wereld concerten en speelde in gerenommeerde zalen, waaronder Muziek Vereniging en Konzerthaus Wenen, Musikhalle Hamburg en Carnegie Hall in New York. Ook gaf hij concerten met tal van wereldberoemde orkesten.

Al zijn cd's en dvd's zijn meervoudig bekroond met goud en platina – een unieke prestatie in de klassieke muziek. Op 22 mei 2007 gaf Wibi in Bratislava een concert voor de hoogste staatslieden van Slowakije als cultureel geschenk van koningin Beatrix ter ere van haar staatsbezoek aan het land. Hij beschouwt het als een van de hoogtepunten uit zijn carrière. Wibi's favoriete componist is Franz Liszt. Uit Liszt's oeuvre speelt hij het liefst *Sonate in b mineur* en *Benediction de Dieu dans la Solitude*. Luisteren doet hij graag naar Mozarts *Don Giovanni*.

'Gehoorschade heeft vaak grote sociale en soms acute gevolgen.'

Joop Beelen, directeur
Nederlandse Vereniging voor
Slechthorenden

Aan tafel met Herman ten Berge, directeur van de Nationale Hoorstichting en Joop Beelen, directeur van de Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden. Op het menu? Zwarte koffie en vijf actuele hoorthema's.

‘Gehoorbescherming moet **COOL** worden’

Uit onderzoek blijkt dat mensen met hoorproblemen gemiddeld bijna tien jaar wachten voordat ze zich wagen aan een hoortoestel. Hoe komt dat?

Ten Berge: Op een of andere manier is er gêne om er daadwerkelijk iets aan te doen. De schaamte voor een handicap. Er spelen ook vooroordelen. Dat het niet zou werken. Terwijl er met moderne technieken heel veel mogelijk is. Als je tijdig ingrijpt, is de kans op een goed resultaat groot.

Beelen: Je kunt gehoorproblemen in het begin geweldig camoufleren. Wat doe je als er op een feestje aan de overkant van de tafel een grap wordt verteld en je mist de clou? Meelachen! Niemand die het doorheeft. Mensen blijven voor zichzelf lang volhouden dat er niets aan de hand is, terwijl anderen al lang door hebben dat iemand minder goed hoort. Ze willen niet aan een gehoorapparaat. Vinden dat het eigenlijk niet nodig is. Er zitten allerlei negatieve associaties vast aan slechthorendheid: ouderdom, dom-

heid... Niet terecht, maar zo beleven mensen het wel.

Ten Berge: Het zou daarom mooi zijn als bekende Nederlanders die gebruikmaken van hoortoestellen daar positief mee naar buiten zouden treden. Dat soort mensen zou veel meer ingeschakeld moeten worden.

Wat zijn recente ontwikkelingen op het gebied van oorheelkunde?

Beelen: Een belangrijke ontwikkeling is dat je steeds meer apparatuur op je hoortoestel kunt aansluiten. Denk aan een mobiele

audicien met een keurmerk mag je deskundigheid verwachten. Bovendien kun je er als consument rechten aan ontlenuen.

Ten Berge: Ook hoopvol is de neonatale hoorscreening die al een dag of tien na de geboorte van een baby plaatsvindt. Bij ontdekking van hoorproblemen kan daardoor sneller worden ingegrepen.

Beelen: Er zijn baby's die al met vier maanden een hoortoestel aangemeten krijgen. Achterstanden op het gebied van taal- en spraakontwikkeling, maar ook op sociaal en cog-

‘In de ouderenzorg is er nog veel te weinig aandacht voor hoorproblemen’

telefoon, mp3-speler of een microfoontje voor vergadersituaties. En we moeten het keurmerk ‘De Audicien’ niet vergeten. Onderweg naar een audicien en een hoortoestel valt er veel te kiezen. Ons advies: kies voor kwaliteit. Bij een

nief gebied worden zo voor een belangrijk deel ondervangen. We zien gelukkig ook de aandacht voor slechthorendheid in de ouderenzorg toenemen. Eigenlijk ligt dat voor de hand, maar tot onze verbazing en ontzetting is

er in de ouderenzorg vaak volstrekt onvoldoende aandacht voor hoorproblemen en hoe je hiermee moet omgaan.

Ten Berge: Je zou willen dat er in die sector standaard wordt gekeken naar het gehoor, maar zo ver zijn we nog lang niet.

Steeds meer jongeren hebben hoorproblemen. In de Tweede Kamer is onlangs gedebatteerd over het verplicht aanbieden van oordopjes in discotheken. Een goed idee?

Ten Berge: Ja, prima idee. Het is een trend die je steeds meer ziet in discotheken en ook op festivals.

‘Gehoor- schade heeft vaak grote sociale en soms acute gevolgen’

Beelen: Het leuke is de manier waarop ze het doen. Perspectief, de jongerenorganisatie van de ChristenUnie, steekt het onderwerp ludiek in door over ‘oorbehoedsmiddelen’ te spreken, met een knipoog naar voorbehoedsmiddelen. Ik hoop dat jongeren zich hierdoor zorgen gaan maken over hun gehoor. En dat preventie van gehoorbeschadiging niet alleen een belerende toon krijgt. Gehoorbescherming moet cool worden of een teken zijn dat je professioneel omgaat met harde muziek.

Maar het is geen aanpak bij de bron.

Bij wie ligt de verantwoordelijkheid?

Ten Berge: In principe zijn mensen natuurlijk zelf verantwoordelijk. Maar als je alles onbegrensd toelaat, zijn de risico's op gehoorschade gigantisch. En het is onomkeerbaar. Met hoortoestellen valt er wel iets aan

Websites over het gehoor

www.hoorstichting.nl
www.nvvs.nl
www.hoorwijzer.nl
www.hoorplatform.nl
www.oorakel.nl
www.weekvanhetoor.nl

te doen, maar wat kapot is herstelt zich niet meer. Ik denk dat daar dus ook een verantwoordelijkheid ligt voor de overheid.

Beelen: Ik las laatst een recensie in de *Volkscrant* waarin een journalist zich beklagde over de snoeiharde muziek bij een concert dat hij bijwoonde. Het deed gewoon pijn aan z'n oren. Maar bij de ingang werd wel gehoorbescherming uitgedeeld. Het is de omgekeerde wereld. Je kunt de volumes draaglijk maken. Als bezoeker heb je een verantwoordelijkheid, maar ook voor de zaal en de overheid liggen hier

taken. De schade heeft vaak grote sociale en soms acute gevolgen.

Ten Berge: Ik sprak een keer met een van de initiatiefnemers van Silent Disco. Die zei: 'Als je een activiteit zou organiseren waarbij de vingerkootjes van mensen worden afgehakt, zou de wereld op z'n kop staan.' Dat doet harde muziek in feite met je gehoor. De fijnzinnigheid van het gehoor wordt kapotgemaakt.

Doet de overheid voldoende om dit probleem aan te pakken?

Ten Berge: Het staat nog steeds niet op het prioriteitenlijstje van Den Haag. Op het gebied van voorlichting kan er nog veel gebeuren. Als je weet dat slechthorendheid een van de grootste volksgezondheidsproblemen is, wordt het langzamerhand wel tijd dat het op de overheidsagenda komt te staan. Bovendien is er een tendens om steeds meer ouden in het arbeidsproces te houden. Gehoorrevalidatie kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Maar dan moet ook de toegankelijkheid tot hoortoestellen worden verbeterd. ■

3 vragen aan Willeke Alberti

U speelt mee in een tv-commercial voor een audicien. Zelf last van hoorproblemen? Nee, ik hoor alles gelukkig nog zeer goed.

U beoefent een 'luidruchtig' vak. Hoe beschermt u uw gehoor?

Dat is niet eenvoudig, maar ik probeer té harde geluiden te vermijden. Geluid is een goed gehoor zijn zeer belangrijk voor mij. Als het geluid goed is, komen de liedjes, de muzikanten en mijn stem meer tot hun recht. Goed geluid is een must in mijn vak.

Van welke geluiden houdt u het meest?

De geluiden van mijn orkest, die zijn prachtig. Van kleine solo's tot het grootse van het gehele orkest en de vocals. Maar ook het geluid van oude en nieuwe liedjes, heerlijk... Dat is onmisbaar!

• • •
Willeke Alberti is zangeres en actrice

‘Kan die herrie uit?!’

Door het syndroom van Usher werd Corrie Tijsseling (43) zeer slechthorend geboren. Op haar 25ste werd ze volledig doof.

Tijsseling: Ik moet me soms afschermen, omdat het anders te uitputtend wordt. Een groot voordeel is dat ik veel thuis kan werken en dat alle communicatie via e-mail en Blackboard verloopt.

RD: Hoe communiceren jullie thuis?

Tijsseling: Ik spreek vrijwel altijd. Ik ben nog opgevoed met de gedachte: bij horende mensen moet je spreken. Nu heb ik er soms spijt van als ik bij vrienden zie hoe hun kinderen kunnen gebaren. Zó leuk en zó makkelijk!

RD: Je man en kinderen horen wel. Voel je je nooit buitengesloten?

Tijsseling: Heel soms, als er vrienden van de kinderen over de vloer zijn. Maar over het algemeen niet. Met het hele gezin is er de afspraak: nooit gesprekken buiten mijn gezichtsveld voeren met iemand die bij mij zit. Ik heb ze eigenlijk een beetje ‘doof’ gemaakt qua communicatie. Heel bewust gemaakt van visueel communiceren en van gelijkheid.

RD: Wat doet volledige stilte met je?

Tijsseling: Stil is een relatief begrip. Als zoonlief MTV aanzet met zo’n drukke videoclip roep ik: ‘Kan die herrie uit?!’ Dagje Amsterdam: dat is gewoon herrie aan je ogen.

Dus voor mij is het eigenlijk niet stil. Mijn waarneming, de zwaartepunten daarin, zijn alleen veranderd. Ik kan me soms mateloos ergeren aan rondlopende mensen. Ik voel dat aan mijn voeten. Als ik aan het koken ben, voel ik de waterkoker borrelen of de keukenmachine draaien. Allemaal geluid, maar dan op tactiele wijze.

RD: Stuit je op veel onbegrip in het dagelijks leven?

Tijsseling: Bange mensen, domme mensen, onbeholpen mensen, het stikt er van. Mensen die denken dat je heel dom bent. Mensen die gaan schreeuwen. Mensen die heel verontwaardigd zijn over het feit dat ik kinderen heb. Jongeren gaan er vaak beter mee om. Minder onbegrip en onwil. Meer nieuwsgierigheid en openheid. En creativiteit, dan gaan ze zelf gebaren verzinnen.

RD: Koester je de hoop dat toekomstige medische ontwikkelingen ervoor zullen zorgen dat je weer iets zal gaan horen?

Tijsseling: Stel dat ze ooit de haarcellen in het slakkenhuis kunnen regenereren, en ik weer een volledig gehoor zou hebben, dan zou ik dat wel doen. Wat mij betreft is het alles of niets. ■

RD: Hoe is het als het op een dag helemaal stil wordt?

Tijsseling: Mijn gehoor is mettertijd afgenomen, dus je went eraan. Hoewel dat makkelijker klinkt dan het was. Maar ik mis geluid niet. Ook niet de stemmen van mijn kinderen. Ik heb nooit aan hun stemmen gehecht, wel aan hun mimiek, het oogcontact. In het begin miste ik muziek, maar dat werd ook steeds minder. Heel soms luister ik nog muziek, met koptelefoon en versterker vrijwel voluit. Dwars tegen alle adviezen voor gehoorbescherming in.

RD: Hoe werkt dat: muziek luisteren als je doof bent?

Tijsseling: Op een of andere manier werkt het geheugen op dat punt. ‘Oude’ muziek herken ik vrijwel direct bij de eerste maten of klanken. Net of er een laatje opengaat in mijn hoofd. En dan hoor ik ook alles ervan. Hoewel, soms wacht ik op een bepaald mooi stukje en dan is dat weg. Dan ben ik dus weer een toon kwijt.

RD: Je werkt op de Universiteit Utrecht, bent actief in dovenbewegingen. Kost het veel moeite?

De toekomst van CI

Een nieuw cochleair implantaat (CI) maakt gebruik van elektro-akoestische stimulatie. De eerste tests stemmen voorzichtig positief.

Wie geen of slechts een beperkt restgehoor heeft, kan met een cochleair implantaat vaak weer klanken, geluiden en spraak waarnemen. Een nieuwe ontwikkeling biedt wellicht extra mogelijkheden voor mensen die bijna geen hoge tonen waarnemen.

Rumoerig

Bij de zogenaamde elektro-akoestische stimulatie wordt het restgehoor gespaard en door het hoortoestel gestimuleerd. Johan Frijns,

kno-arts in het LUMC: 'Er zijn aanwijzingen dat de toevoeging van akoestische stimulatie leidt tot een beter spraakverstaan in rumoerige omstandigheden. Ook kun je er beter muziek mee waarnemen.'

Toch waakt Frijns voor vroegtijdig enthousiasme. 'Er wordt op dit moment op Europees niveau onderzoek gedaan naar de Hybrid-L van Cochlear. De eerste resultaten zijn minder spectaculair dan we hadden gehoopt. Maar wat de uiteindelijke betekenis van elektro-akoestische stimulatie wordt, is nu nog niet te voorspellen.' ■

Een CI verwerkt geluiden via een spraakprocessor tot een elektrische code. De zendspool op het hoofd verstuurt deze code naar het implantaat dat de code omzet in elektrische pulsen. Via een elektrode prikkelen deze pulsen de gehoorzenuw.

We bellen!

Staatssecretaris Frank Heemskerck van Economisch Zaken vindt dat doven en slechthorenden een betere toegang moeten krijgen tot telecomvoorzieningen, zoals de telefoon.

Voor doven en slechthorenden is het vaak lastig om te bellen met bijvoorbeeld een overheidsdienst, ziekenhuis of taxicentrale. Een wetswijziging moet ervoor zorgen dat doven en slechthorenden uiterlijk medio 2011 beter worden geholpen.

Het bellen met een bemiddelingsdienst kan wellicht uitkomst bieden. Doven kunnen bijvoorbeeld met een beeldtelefoon via gebarentaal hun wensenbaar maken aan een tolk. Die pleegt vervolgens het beoogde telefoontje. Ook moet het voor doven en slechthorenden gemakkelijker worden om telefoonnummers op te zoeken.

Hoortoestellen worden steeds kleiner. Je hebt een microscoop nodig om aan de apparatuur te werken.

Bij Veenhuis Medical Audio in Gouda zijn ze thuis in moderne hoorsnufjes. Van geavanceerde meetapparatuur tot specifieke software voor hoortoestellen. Een overzicht.

Oor Sprong

Een Widex-hoortoestel ondergaat een nauwkeurige inspectie.

De computer is bij het productieproces van oorafdrukken en het op maat maken van hoortoestellen niet meer weg te denken.

Voor de productie van maatwerk hoortoestellen worden kleurrijke afdrukken van het oor gemaakt. Bij de assemblage van de apparatuur gebruikt men piepkleine onderdelen. Sommige daarvan worden computergestuurd gefabriceerd voor een optimale pasvorm.

Haperend gehoor

Een op de tien Nederlanders heeft last van slechthorendheid. Dr. Mylanus bespreekt de twee meest voorkomende soorten.

Weetje

De BAHA is erg populair in de VS. Reden: het apparaatje valt minder op.

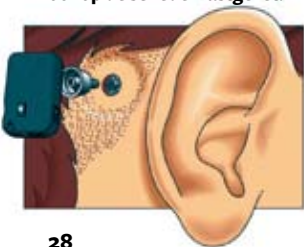
Bij veruit de meeste hoorproblemen onder volwassenen gaat het om perceptieve slechthorendheid,' zegt Emmanuel Mylanus, KNO-arts in het Radboudziekenhuis in Nijmegen. 'De haarcellen in het slakkenhuis zijn beschadigd en niet goed in staat om geluidsignalen door te

geven aan de gehoorzenuw.' Erfelijkheid speelt een belangrijke rol bij perceptieve slechthorendheid. In 50 tot 60 procent van de gevallen zitten perceptieve hoorproblemen 'gewoon in de familie.' Maar ook andere factoren zijn van invloed. Mylanus: 'Oorontsteking en hersenvliesontsteking kunnen het gehoor ernstig beschadigen. Dankzij vaccinaties kunnen we die gevolgen gelukkig steeds beter beperken. Ook blootstelling aan lawaai kan verregaande consequenties voor het gehoor hebben. Niet voor niets is er steeds meer aandacht voor gehoorbeschermende maatregelen.'

Moderne technieken

Wie last heeft van perceptief gehoorverlies is in de meeste gevallen geholpen met een recht-toe-recht-aan hoortoestel. 'Moderne technieken als ruisonderdrukking en geavanceerde microfoon-technologie bieden vaak een prima gehoorverbetering,' aldus Mylanus. Maar wat als je last hebt van oorontstekingen of overgevoelig bent voor het materiaal van hoortoestellen? Dan is een hoortoestel dat deels in het oor wordt geïmplanteed een oplossing. Mylanus: 'Het apparaat wordt in het middenoor geplaatst. Er zit dus niets in de gehoorgang.'

De BAHA (Bone Anchored Hearing Aid) wordt achter het oor op de schedel vastgezet.

Tips van Mylanus

Vermoedt u hoorproblemen? Test uw gehoor thuis op www.hoortest.nl of bel 0900 4560123. Kijk ook op www.oorcheck.nl. Kinderen testen hun gehoor op www.kinderhoortest.nl. Wijst een test uit dat u een verminderd gehoor hebt, maak dan een afspraak met uw huisarts. Die kan u indien nodig doorverwijzen naar een audioloog, kno-arts of audicien. Meer weten over oorzaken van hoorproblemen? Kijk op www.nvvs.nl

Vastgeschroefd

Een andere bron van hoorproblemen is geleidings-slechthorendheid. Bij deze aandoening komt het geluid in het buiten- of middenoor gedempt door, bijvoorbeeld door een nauwe gehoorgang, een scheurtje in het trommelvlies, een middenoorontsteking of verstijfde of gebroken gehoorbeentjes. 'Gelukkig zijn we doorgaans in staat die problemen chirurgisch te verhelpen,' stelt Mylanus. 'We kunnen de gehoorgang wijder maken, het trommelvlies sluiten, de ontsteking "saneren" of een middenoorreconstructie

uitvoeren die de werking van de gehoorbeentjes herstelt.'

Als een operatie niet mogelijk is, en een gewoon achter-het-oor-hoortoestel niet verdragen wordt, is de BAHA dikwijls een geschikt alternatief. Dit hoorhulpmiddel wordt achter het oor op een in de schedel bevestigde titanium schroef vastgemaakt. De geluidsprocessor vangt geluidstrillingen op en geeft die via de schedel door aan het slakkenhuis. Mylanus: 'Het is een vrij eenvoudige ingreep. De operatie duurt slechts een minuut of twintig.' ■

Fijner leven met een signaalhond

De blindengeleidehond kennen we allemaal. Maar minder bekend is de hulphond voor doven en slechthorenden. Stichting Signaalhond wil dat veranderen. ‘Een signaalhond haalt je uit het isolement en geeft een positieve impuls aan je leven.’

Een hond die je waarschuwt als er in de trein iets wordt omgeroepen of je een seintje geeft als je magnetronmaaltijd klaar is. Bij vrijwel alle geluiden kun je een hond aanleren om je daarop attent te maken, zegt Eefje van Sloten, trainer en voorzitter van de Stichting Signaalhond. De stichting is een jonge club van overwegend vrijwilligers. Ze maken zich sterk voor een grote groep doven en slechthorenden die dankzij hun handicap in een isolement dreigen te raken. ‘Een speciaal opgeleide hond kan een wereld van verschil betekenen,’ aldus Van Sloten. ‘Het vergt tijd en geduld om de hond te trainen, maar het verrijkt je leven ontzettend. Het is meer dan een trilwekker of een gehoorapparaat. Een hond heeft aandacht nodig, maar is ook een fantastisch maatje. En je moet met ’m op pad, naar buiten, sporten. Het haalt je uit die eenzame bovenkamer.’

Schapendrijver

Voordat een hond gediplomeerd signaalhond is, ben je al gauw twee jaar verder. Twee jaar waarin het baasje hoofdzakelijk zélf de hond

Wat kost dat?

Het lidmaatschap van Stichting Signaalhond kost 25 euro per jaar. De individuele trainingen aan huis kosten 25 tot 40 euro per uur plus de reiskosten van de trainer. Dat is relatief goedkoop, maar juist voor de doelgroep vaak een behoorlijke aderlating. Stichting Signaalhond doet daarom haar uiterste best om accreditatie te verkrijgen van Assistance Dogs Europe. Als erkende vereniging is de kans namelijk groot dat zorgverzekeraars de kosten voor een signaalhonden minste voor een deel – gaan vergoeden.

traint. De stichting ziet er al die tijd nauwlettend op toe dat hondeneigenaren door middel van persoonlijke begeleiding aan huis en in de praktijk weten hoe ze de hond moeten opleiden. ‘Hond en baasje moeten een hecht team gaan vormen,’ aldus Van Sloten. ‘Dat bereik je het beste door de hond zelf te trainen.’

Ook geeft de stichting advies bij de keuze voor een hond. ‘Niet elke hond is even geschikt om door het leven te gaan als signaalhond,’ licht Van Sloten toe. ‘Wij hebben een aantal gesponsorde border collies opgeleid tot signaalhond, maar eigenlijk komen die beter van pas als je schapendrijver bent. Ze eisen enorm veel aandacht. Dat vreet energie van jou als eigenaar en vergt bovendien een zeer gerichte training.’

Opstaande oren

Jongvolwassen honden zijn vaak geschikte kandidaten. De praktijk is dat veel mensen graag voor een puppy kiezen. Van Sloten: ‘Dat mag, maar van een puppy kun je vaak nog niet zeggen of die over de juiste capaciteiten beschikt.’ Goede signaalhonden zijn volgens haar vaak een

krusing, bijvoorbeeld met een herder. 'Honden met opstaande, geluidsgevoelige oren. Die zijn door de eigenaar ook beter te 'lezen'. We hebben iemand met een witte herder opgeleid. Dat ging heel erg goed. Heeft ook met het baasje te maken. Die combinatie was super.'

Wankelen

Het blijkt een belangrijk aspect van het succes: de verhouding tussen mens en dier. 'Een hond moet bij je passen,' meent Van Sloten. Op tal van manieren. Slechthorendheid leidt bij sommige mensen tot

evenwichtsstoornissen. Als je daar last van hebt, is het prettig om een stevige hond aan je zijde te hebben. Die kun je nog eens beetpakken als je staat te wankelen'

Inmiddels heeft Stichting Signaalhond negen honden en baasjes volledig opgeleid. Dat kan eigenlijk alleen door de inzet van vrijwilligers en de belangeloze bijdragen van derden. Zo voorziet audicien Beter Horen de stichting twintig uur per week van een gediplomeerde hondentrainer. 'Ons werk is nog relatief onbekend, dat moet veranderen,' zegt van Sloten vastberaden. 'Met behulp van sponsors en enthousiaste vrijwilligers kunnen we het leven van veel mensen een stuk aangenamer maken. Dat is absoluut de moeite waard.' ■

Meer weten? Surf naar www.signaalhond.org

Superieur gehoor

Honden hebben een veel beter gehoor dan mensen. Het is sterk ontwikkeld en neemt veel hogere frequenties waar dan wij kunnen. Dankzij de beweeglijke oorschelpen kunnen honden geluiden razendsnel – in 6/100ste seconde – lokaliseren. De afstand waarover een hond geluiden kan horen is ook vier keer groter dan bij mensen.

3 vragen aan Reinier van den Berg

U draagt twee hoortoestellen. Wat zijn de klachten?

'Ik hoor hoge tonen slecht. De deurbel, een hoge stem, de vrolijke geluiden van vogels in de tuin. En in werksituaties ben ik zonder hoortoestellen soms reddeloos verloren.'

Welke geluiden mist een weerman als u het meest?

Het geritsel van de wind, het tikken van de regen, maar ook het gebeuk van de branding en het geklater van een waterval.

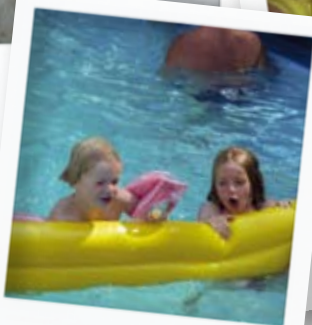
Veel profijt van uw hoortoestellen?

De huidige techniek is verbluffend. Het benadert natuurlijk horen steeds beter. Thuis zijn ze ook blij. De tv staat niet meer zo hard als vroeger...

•••

Reinier van den Berg werkt bij Meteo Consult en is bekend als weerman van RTL4. Hij draagt al zo'n vijftien jaar hoortoestellen.

Bij Jetske van de Nes wordt in 2004 – net na haar eerste verjaardag – een ernstige gehoorafwijking vastgesteld. ‘Ineens viel het kwartje.’

Jetske heeft prima leren omgaan met haar slechthorendheid.

Jetske reageerde nergens op

Achteraf gezien waren er wel signalen, zegt Jetskes moeder Esther. ‘We hebben het meegemaakt dat mijn man Marcel buiten met de betonboor in de muur stond te boren, terwijl Jetske aan de andere kant kraaiend van plezier in de box lag. Toen dachten we: het is gewoon een heel vrolijk kind; nu begrijpen we dat ze er nauwelijks iets van meekreeg.’

Connexine 26

De slechthorendheid van Jetske wordt veroorzaakt door het connexine 26-gen. Dit gen veroorzaakt bij haar een gehoorverlies van 60 tot 80 decibel op beide oren. Toch leidt Jetske – inmiddels 7 jaar – dankzij vroeg ingrijpen een normaal leven en volgt ze sinds kort

zelfs regulier onderwijs.

Esther: ‘Jetske was dertien maanden oud toen werd vastgesteld dat ze zeer slechthorend is. Er volgden tests, we kregen thuisbegeleiding, hulp bij de communicatie met haar, we leerden gebaren en na een week of drie droeg ze hoortoestellen.’

Met de hoortoestellen in was Jetske een totaal ander kind. Ze was plotseling heel alert op haar omgeving.

Esther: ‘Het gehoorverlies is nog altijd 30 tot 40 decibel op beide oren, maar Jetske heeft haar hoortoestellen sindsdien geen dag meer uitgedaan.’

Spannend

Er was echter een lange weg te gaan. De achterstand in taalontwikkeling had zich

1 op de 4

Zowel Esther als Marcel zijn drager van het connexine 26-gen. De kans dat zij dit gen doorgeven aan hun kinderen en dat het een gehoorafwijking veroorzaakt is 25 procent. Het gezin loopt wat dat betreft in de pas met de statistieken. Rimke, Thijmen en Sybren hebben geen last van hoorproblemen – alhoewel de laatste twee wel drager van het gen zijn. Naar schatting is één op de veertig mensen drager van het connexine 26-gen.

bij Jetskes geboorte reeds ingezet en haar gehoor bleef zeer matig. En dus was voor Jetske alles anders. Ook de peuterspeelzaal waar ze

naartoe ging. Daar werd ze niet alleen begeleid door een gewone leidster, maar kreeg ze ook gebaren- en spraaktraining van een dove leidster en een logopediste. Al vanaf haar derde jaar volgde ze twee hele dagen speciaal onderwijs voor dove en slechthorende kinderen. 'Ik vond het heel spannend,' bekennt Esther. 'Stapte ze in haar eentje van-

'We zijn zo blij dat we de overstap hebben gemaakt. Het gaat fantastisch.'

uit Lemmer op de taxibus naar Drachten. Ik ben er de eerste dag met de auto achteraan gereden en heb aan de overkant van de school – uit het zicht – op haar staan wachten. Maar toen ze naar buiten kwam, viel er een last van m'n schouders. Ze liep triomfantelijk voor de juf uit. Zij besepte ook dat dit belangrijk voor haar was.'

Overstap

Jetske is op veel fronten een meisje zoals veel andere zevenjarigen. Ze houdt van knutselen, speelt graag buiten, heeft bergen vriendinnetjes, is leergierig en

dol op gym- en zwemles. Na drie jaar speciaal onderwijs maakte ze begin dit schooljaar de overstap naar het reguliere basisonderwijs. Dankzij de inzet van solo-apparatuur, een hulpmiddel waarmee de communicatie tussen spreker (de juf) en luisteraar (Jetske) door een fm-signaal wordt verbeterd, is ze goed in staat de lessen te volgen. 'We zijn zo blij dat we de overstap hebben gemaakt,' vertelt Esther. 'Het gaat echt fantastisch.'

Zegeningen

Marcel en Esther tellen hun zegeningen. Ze zien tevreden toe hoe Jetske zich handhaaft in het drukke gezin met een oudere zus, Rimke (9), en haar vierjarige tweelingbroers Thijmen en Sybren. Voor Jetske is haar slechte gehoor een vanzelfsprekendheid, net als groter groeien. En bij groter groeien horen ook nieuwe hobby's. Sinds kort gaat ze naar koor, samen met haar grote zus. Esther: 'Ze is dol op zingen. Dat doet ze de hele dag door.' ■

Adviezen van Esther

Esther adviseert ouders van kinderen met een gehoorafwijking om dankbaar gebruik te maken van alle gezinsbegeleiding die je krijgt aangeboden. 'De eerste ontwikkelingen van een kind zijn essentieel.' Ook benadrukt ze het belang van geduld. 'De communicatie met een slechthorend kind verloopt moeizamer dan met een goedgehoord kind. Even snel een opdracht geven, is er niet bij. Dat is soms best frustrerend, zeker als je druk bent of moe. Maar het helpt om dingen te herhalen of net even anders te formuleren.'

En volg als ouders je gevoel, raadt ze aan. 'Trek aan de bel als je je ergens zorgen over maakt.'

5 hoortips

Trilwekker

Hoofdtelefoons, licht- of trilwekkers, speciale gsm's voor slechthorenden; het zijn praktische accessoires die het horen vergemakkelijken. Op www.oorakel.nl vindt u onafhankelijke informatie en belangeloos advies. In de acht vestigingen van Oorakel kunt u alle beschikbare hoorhulpmiddelen bekijken en proberen.

888

Steeds meer Nederlandstalige tv-programma's worden ondertiteld via oproepbare teletekstpagina's. Schakel uw teletekst in en zet pagina 888 aan. Handig om moeilijk verstaanbare programma's goed te kunnen volgen! Meer informatie op www.TT888.nl.

Tinnitusgeluiden

Bent u benieuwd wat slechthorendheid inhoudt? Bel de Nationale Hoorstichting, 071 5234245, voor het bestellen van cd's die dat weergeven. Nieuwsgierig hoe tinnitus klinkt? Bestel de cd met tinnitusgeluiden bij de NVVS. Bel 030 2617616.

Ringleiding

In grote ruimten als theaters en congrescentra is steeds vaker een ringleiding aanwezig. Hiermee is draadloze geluidsoverdracht mogelijk van geluidsinstallaties naar een hoortoestel. Hoortoestelgebruikers kunnen zo veel beter verstaan wat er wordt gezegd. Surf voor een overzicht van gebouwen met deze voorziening naar www.nedring.info en klik op 'Nederland Ringleiding'.

Op 't werk

Met extra maatregelen kunnen slechthorenden en mensen met tinnitus zich in werksituaties vaak goed redden. Het audiologisch centrum kan u meer vertellen over de mogelijkheden. Kijk op www.fenac.nl. Bij het UWV kunt u vragen of u in aanmerking komt voor extra vergoedingen. Bel 0900 9294 (lokaal tarief).

